

تأثیر کمیته حسابرسی بر محیط اطلاعاتی شرکت*

حسین فخاری^۱

یاسر رضائی پیتته نوئی^۲

تاریخ پذیرش: ۹۶/۰۵/۱۵

تاریخ دریافت: ۹۶/۰۲/۱۵

چکیده

در این پژوهش، تأثیر وجود کمیته حسابرسی بر محیط اطلاعاتی شرکت مورد آزمون قرار گرفته است. محیط اطلاعاتی شرکت توسط متغیرهای مشاهده پذیر اندازه شرکت، مالکیت نهادی، فرصت‌های رشد شرکت، عمر شرکت، دامنه قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام، تعداد سهامداران شرکت، خطای پیش‌بینی سود، دفعات گردش سهام، معیار عدم نقد شوندگی آمیهود و نوسان پذیری بازده سهام، بصورت یک شاخص جامع، اندازه‌گیری شده و تأثیر وجود کمیته حسابرسی بر محیط اطلاعاتی شرکت‌ها در بازه زمانی ۴ سال قبل و بعد از تصویب دستورالعمل کنترل‌های داخلی در سال ۱۳۹۱، طی سال‌های ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۴ مورد آزمون قرار گرفت. نتایج حاصل از بررسی ۴۱ شرکت که بعد از تصویب دستورالعمل کنترل‌های داخلی در سال ۱۳۹۱ اقدام به تشکیل کمیته حسابرسی کرده‌اند، از طریق داده‌های ترکیبی به روش تابلویی، بیانگر آن است که رابطه مثبت و معناداری بین وجود کمیته حسابرسی و محیط اطلاعاتی شرکت وجود دارد. عبارتی دیگر با استقرار کمیته حسابرسی در شرکت‌ها محیط اطلاعاتی آن‌ها شفاف‌تر شده و مقدار شاخص افزایش یافته است.

واژه‌های کلیدی: محیط اطلاعاتی شرکت، شاخص جامع محیط اطلاعاتی، کمیته حسابرسی.

* این مقاله مستخرج از رساله دکتری می‌باشد.

۱- دانشیار حسابداری، دانشکده علوم اقتصادی و اداری، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران. (نویسنده مسئول) H.fakhari@umz.ac.ir

۲- دانشجوی دکتری حسابداری، دانشکده علوم اقتصادی و اداری، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران Y.rezaei@stu.umz.ac.ir

۱- مقدمه

وجود محیط اطلاعاتی ضعیف در بازار، پیامدهای جمعی و فردی نامطلوبی نظیر مشارکت حداقلی سرمایه‌گذاران، هزینه‌های معاملاتی بالا، بازارهای رقیق و کاهش سود ناشی از معاملات را به همراه خواهد داشت. گذشته از این، محیط اطلاعاتی ضعیف ممکن است باعث شود تا قیمت‌های سهام، نسبت به آنچه در صورت وجود اطلاعات کامل باید باشد، تفاوت داشته باشند. این آثار نامطلوب، به‌ویژه پیرامون دوره‌های انتشار اطلاعات یعنی زمانی که انتظار می‌رود منافع معامله‌گران آگاه بیشتر باشد تشدید می‌گردد بطوریکه در بدترین شرایط می‌تواند به سقوط کامل بازار بیانجامد (باتاچاریا و همکاران، ۲۰۰۹). شفافیت اطلاعاتی پایین، همواره سبب مشکلات اطلاعاتی نامتقارن که منجر به انتخاب نامساعد، خطرات اخلاقی و تخصیص نادرست می‌گردد شده است. بهبود محیط اطلاعاتی شرکت و شفافیت اطلاعات بالا منجر به اعتماد سرمایه‌گذاران و در نتیجه افزایش نقدینگی سهام شرکت می‌گردد (هیلی و پالیپو، ۲۰۰۱). حال سؤالی که اینجا مطرح می‌گردد این است که واکنش شرکت‌ها در چنین شرایطی چگونه خواهد بود؟

برای داشتن محیط اطلاعاتی قوی و بهبود شفافیت اطلاعات، سازوکارهای متعددی در متون حسابداری و مالی مطرح شده است که از آن جمله می‌توان به ارتقاء حاکمیت شرکتی اشاره نمود. نیاز به حل مسائل نمایندگی و افزایش تقارن اطلاعاتی میان مدیران و مالکان، محیطی را ایجاد می‌کند که در آن نقش کمیته حسابرسی ضروری به نظر می‌رسد و از آن به‌عنوان یک ابزار نظارتی مهم جهت بهبود اطلاعات درباره وضعیت مالی، عملکرد مالی، انعطاف‌پذیری شرکت و بهبود محیط اطلاعاتی تعبیر می‌گردد. در همین راستا با توجه به مطالعات گذشته محققان دریافته‌اند با ایجاد کمیته حسابرسی دقت و کیفیت اطلاعات مالی و حسابداری بهبود یافته و با تهیه و تأیید اطلاعات مالی شفاف، پاسخگویی مدیریت شرکت جهت افشای کافی و مناسب و بهبود کیفیت گزارشگری مالی بیشتر تحت کنترل قرار می‌گیرد

(پوچتا- مارتینز و دیفوننتس، ۲۰۰۷). در همین راستا بورس اوراق بهادار ایران برای ایجاد محیط کنترلی مناسب در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس، شرکت‌ها را علاوه بر ترغیب به تدوین منشور اخلاقی، ملزم به تشکیل واحد حسابرسی داخلی، استقرار نظام حاکمیت شرکتی، مدیریت ریسک و کمیته حسابرسی نمود. در اجرای ماده ۱۰ دستورالعمل کنترل‌های داخلی برای ناشران پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران، منشور کمیته حسابرسی شرکت نمونه (سهامی عام) در تاریخ ۱۳۹۱/۱۱/۲۳ شامل ۱۴ ماده و ۲ تبصره به تصویب هیئت‌مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار رسید و از تاریخ تصویب، لازم‌الاجراست. کمیته حسابرسی یکی از سازوکارهایی است که انتظار می‌رود در راستای حفظ منافع گروه‌های مختلف استفاده‌کننده از اطلاعات حسابداری مؤثر واقع شود. ایجاد و به‌کارگیری این کمیته در پیشگیری از وقوع اعمال خلاف غیرقانونی، بهبود فرآیند گزارشگری مالی و همچنین ارائه اطلاعات و گزارش‌های مالی شفاف و قابل‌اتکا مؤثر است. (علوی طبری و عصابخش، ۱۳۸۹). تحقیقات اخیر (احمد حاجی، ۲۰۱۵؛ حبیب و عظیم، ۲۰۰۸) نشان می‌دهد که وجود کمیته حسابرسی می‌تواند نقش مؤثری در بهبود سیستم اطلاعاتی و ایجاد اطمینان از معتبر بودن گزارشات مالی شرکت داشته باشد. همچنین حبیب و عظیم (۲۰۰۸) بیان کردند که اطلاعات حسابداری در صورت وجود کمیته حسابرسی، دارای ارزش بیشتری هستند. سان و همکاران (۲۰۱۴) نیز معتقدند وجود کمیته حسابرسی علاوه بر ارتقاء سطح کیفی مکانیسم حاکمیت شرکتی می‌تواند باعث افزایش کیفیت گزارشگری مالی شود. لذا با توجه به مراتب فوق می‌توان چنین استدلال نمود که وجود کمیته حسابرسی می‌تواند باعث ارتقا و بهبود محیط اطلاعاتی شرکت گشته و متعاقباً می‌تواند افزایش نقد شوندگی سهام شرکت را به دنبال داشته باشد. باین‌حال در عمده مطالعات صورت گرفته در حوزه حسابداری و مالی این موضوع نادیده انگاشته شده و از سال ۱۳۹۱ که شرکت‌ها ملزم به ایجاد

کاهش تعداد معامله‌گران، هزینه‌های زیاد معاملات، نقدینگی پایین اوراق بهادار و حجم کم معاملات رابطه دارد و در مجموع منجر به کاهش منافع اجتماعی ناشی از معامله می‌شود.

برای داشتن محیط اطلاعاتی قوی و بهبود شفافیت اطلاعات، سازوکارهای متعددی در متون حسابداری و مالی مطرح شده است که از آن جمله می‌توان به ارتقاء حاکمیت شرکتی اشاره نمود. از جمله ارکان ساختار کنترل داخلی که در ادبیات حاکمیت شرکتی به آن توجه ویژه‌ای شده است، کمیته حسابرسی است. کمیته حسابرسی علاوه بر نظارت بر فعالیتهای کنترلی شرکتی، با نگرش جستجوگرانه، قضاوت‌های مدیریت را مورد سؤال قرار می‌دهد. همچنین این امر تقویت استقلال حسابرس مستقل و جایگاه حسابرس داخلی را به دنبال دارد و با برقراری ارتباط با آنها در پیدایش و برقراری کامل جریان اطلاعاتی سودمند، کمک خواهد نمود کمیته حسابرسی یکی از سازوکارهای حاکمیت شرکتی است که انتظار می‌رود در راستای حفظ منافع گروه‌های مختلف استفاده‌کننده از اطلاعات حسابداری مؤثر واقع شود. ایجاد و به‌کارگیری این کمیته در پیشگیری از وقوع اعمال خلاف غیرقانونی، بهبود فرآیند گزارشگری مالی و همچنین ارائه اطلاعات و گزارش‌های مالی شفاف و قابل‌اتکا مؤثر است و از آن به‌عنوان یک ابزار نظارتی مهم جهت بهبود اطلاعات درباره وضعیت مالی، عملکرد مالی، انعطاف‌پذیری شرکت و بهبود محیط اطلاعاتی تعبیر می‌گردد. در همین راستا با توجه به مطالعات گذشته محققان دریافتند با ایجاد کمیته حسابرسی دقت و کیفیت اطلاعات مالی و حسابداری بهبود یافته و با تهیه و تأیید اطلاعات مالی شفاف، مسئولیت و پاسخگویی مدیریت شرکت جهت افشای کافی و مناسب و بهبود کیفیت گزارشگری مالی بیشتر تحت کنترل قرار می‌گیرد (کونسولو و دیفونت، ۲۰۰۷).

کمیته حسابرسی، کمیته‌ای متشکل از اعضای هیئت‌مدیره است که به‌طور معمول در ایران از سه تا پنج نفر مدیر غیرموظف (یعنی نه مدیر اجرایی شرکت

کمیته حسابرسی شده‌اند تاکنون تحقیقی به بررسی این موضوع نپرداخته است و خلأ تحقیقاتی آن نیز در متون حسابداری و مالی به‌طور جدی احساس می‌شود. که این خود، انگیزه‌ای برای پژوهش حاضر می‌باشد. بنابراین، مطالعه حاضر در پی یافتن شواهد تجربی جهت پاسخ به این سؤال تحقیق می‌باشد که آیا وجود کمیته حسابرسی به‌عنوان مکانیسم بالقوه بعد از استقرار در سال ۱۳۹۱ در شرکت‌ها بر کاهش عدم تقارن اطلاعاتی شرکت‌ها و بهبود محیط اطلاعاتی شرکت در بازار سرمایه ایران اثرگذار است؟ و در صورت مثبت بودن پاسخ، میزان تأثیرگذاری آن چگونه است؟

در صورتی که رابطه فوق تأیید شود می‌توان ادعا نمود که این کمیته در بهبود شفافیت محیط اطلاعاتی و ارتقا سطح شفافیت اطلاعات مالی و متعاقباً افزایش نقد شوندگی بازار نقش مهم و تأثیرگذاری داشته است. نتایج تحقیق ضمن آن که موجب بسط مبانی نظری پژوهش‌های گذشته در حوزه گزارشگری مالی و حسابرسی می‌شود، می‌تواند به توسعه ادبیات حسابداری و حسابرسی کشورهای در حال توسعه از جمله ایران کمک شایانی نماید. همچنین در این پژوهش مدل پیشنهادی جدید برای سنجش محیط اطلاعاتی شرکت‌ها استفاده شده است که برای اولین بار در این تحقیق توسط نویسندگان مقاله مطرح شد.

۲- مبانی نظری و مروری بر پیشینه پژوهش

۲-۱- کمیته حسابرسی و محیط اطلاعاتی شرکت

طبق دیدگاه سنتی حسابداری، سرمایه‌گذاران کوچک (عموماً کم اطلاع) از آنجا که می‌توانند تحت سلطه افراد دارای اطلاعات محرمانه (درون سازمانی) قرار گیرند، نیاز به حمایت دارند. این دیدگاه احتمالاً از این واقعیت ناشی شده است که در بازار سرمایه نابرابری وجود دارد. در نتیجه به منظور تعدیل این نابرابری‌ها، نیاز به مقررات و راهکارهای مناسب وجود دارد. بر اساس تحلیل‌های نظری و شواهد تجربی، افزایش عدم تقارن یا نابرابری اطلاعات، با

نتایج پژوهش‌های پیشین نشان می‌دهد که استفاده از کمیته حسابرسی فواید بسیاری دارد. به‌عنوان مثال وجود کمیته حسابرسی با افزایش کیفیت حسابرسی (ابوت و پارکر، ۲۰۰۰)، میزان اقلام تعهدی کمتر (کلین، ۲۰۰۲) و کیفیت افشای بیشتر (کارامانو و وافیس، ۲۰۰۵) در ارتباط است. نتیجه کلی این پژوهش‌ها نشان‌دهنده تاثیر مثبت کمیته حسابرسی بر بهبود کیفیت گزارش‌های مالی و ارتقای عملکرد واحد اقتصادی است.

۲-۲- پیشینه پژوهش

تاکنون چه در مطالعات داخلی و چه در مطالعات خارجی صورت گرفته، تحقیقی که به بررسی تجربی تأثیر وجود کمیته حسابرسی بر محیط اطلاعاتی شرکت پرداخته باشد صورت نگرفته است. اما با این حال، در ادامه به تحقیقات مرتبط پرداخته می‌شود. بیسلی در سال ۱۹۹۶ با انجام پژوهشی دریافت، وجود کمیته حسابرسی بر کاهش احتمال تقلب در صورتهای مالی تاثیر دارد. دچاو و همکاران در سال ۱۹۹۶ با انجام پژوهش خود نشان دادند که بیشتر شرکت‌های مرتکب تقلب مالی، در زمان وقوع تقلب کمیته حسابرسی نداشتند، همچنین، شواهد نشان می‌دهد که وجود کمیته حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی تاثیر گذار است. براساس پژوهشی که ابوت و پارکر در سال ۲۰۰۰ انجام دادند به این نتیجه رسیدند که کمیته حسابرسی در زمره عواملی است که مدیریت ارشد را از رفتار نادرست باز می‌دارد. مک مولن در سال ۱۹۹۶، ارتباط بین وجود کمیته حسابرسی با قابلیت اعتماد گزارشگری مالی، پیامدهای بالقوه این کمیته، شامل کاهش بروز خطا، بی نظمی و کارهای غیرقانونی را شناسایی کرد. وی به این نتیجه رسید که وجود کمیته حسابرسی، با کاهش شکایتهای قانونی، کاهش اعمال غیر قانونی و گزارشگری مالی قابل اعتماد، رابطه مستقیم دارد. همچنین، این احتمال که شرکت‌های دارای گزارشگری مالی قابل اعتماد، کمیته حسابرسی داشته باشند بیشتر است. ویلد در سال ۱۹۹۶ با انجام پژوهشی در تعدادی از شرکت‌های

و نه در استخدام شرکت)، در جهت ضمانت و افزایش منافع سهامداران و سرمایه گذران عمل کرده و همچنین به‌عنوان یک سازوکار کنترلی با هدف کاهش عدم تقارن اطلاعات بین سهامداران و سایر ذینفعان تشکیل می‌شود (تختایی و همکاران، ۱۳۹۰؛ محمدیان، ۱۳۹۰؛ وانگ و همکاران، ۲۰۱۵). هدف از تشکیل کمیته حسابرسی، کمک به ایفای مسئولیت نظارتی هیئت‌مدیره و بهبود آن جهت کسب اطمینان معقول از اثربخشی فرآیندهای نظام راهبری، مدیریت ریسک و کنترل‌های داخلی، سلامت گزارشگری مالی، اثربخشی حسابرسی داخلی، استقلال حسابرس مستقل و اثربخشی حسابرسی مستقل و رعایت قوانین، مقررات و الزامات است (منشور کمیته حسابرسی، ۱۳۹۱). کمیته حسابرسی، وظیفه بااهمیتی از طرف سهامداران جهت نظارت بر فرآیند گزارشگری مالی، حسابرسی داخلی و حسابرسی مستقل دارد. در زمان کنونی، سهامداران و نهادهای قانون گذار در بازارهای مالی به طور فزاینده‌ای بر نقش کمیته حسابرسی در ایفای مسئولیت، پاسخ‌گویی نسبت به وظایف خود بخصوص از منظر نظارت بر صورت‌های مالی حسابرسی تمرکز کرده اند (فی، ۲۰۱۳). بسیاری از پژوهشگران (بیسلی، ۱۹۹۶؛ ابوت و پارکر، ۲۰۰۰؛ کریشنان و همکاران، ۲۰۱۱؛ یوانتو و همکاران، ۲۰۱۵؛ بذرافشان و همکاران، ۱۳۹۴) نقش و تأثیر کمیته حسابرسی در بهبود کیفیت گزارشگری مالی و عملکرد اقتصادی را بررسی کرده‌اند. نتایج تحقیقات نشان از تأثیر مثبت کمیته حسابرسی بر بهبود کیفیت گزارشگری مالی و ارتقای عملکرد واحد اقتصادی دارد. ایجاد و بکارگیری کمیته حسابرسی در کشورهای توسعه یافته در پیشگیری از وقوع اعمال خلاف قانون و اخلاق، بهبود فرایند گزارشگری مالی و ارائه اطلاعات و گزارشهای مالی شفاف و قابل اتکاموثر بوده است (طالب‌نیا و همکاران، ۱۳۸۹). بنابراین انتظار می‌رود وجود کمیته حسابرسی در واحدهای اقتصادی در ایران نیز، بر اعتماد سرمایه‌گذاران جهت سرمایه‌گذاری در واحدهای اقتصادی تاثیرگذار باشد.

می شود. سجادی و همکاران (۱۳۸۵) در یک پژوهش توصیفی به بررسی ضرورت ایجاد کمیته حسابرسی از دیدگاه مدیران مالی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که وجود کمیته حسابرسی از نظر نظری بر کیفیت گزارشگری مالی، کنترل‌های داخلی، عملکرد حسابرس مستقل، عملکرد حسابرس داخلی و همچنین در جلوگیری از تقلب مدیریت مؤثر است. طالب‌نیا و همکاران (۱۳۸۹) در پژوهشی به بررسی وجود کمیته حسابرسی بر جلب نظر سرمایه‌گذاران جهت سرمایه‌گذاری در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس پرداختند. نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش آنها نشان می‌دهد که بین وجود کمیته حسابرسی و جذب اعتماد سرمایه‌گذاران ارتباط معناداری وجود دارد، در نتیجه می‌توان بیان کرد که سرمایه‌گذاران با اعتماد بیشتری در اینگونه شرکت‌ها سرمایه‌گذاری می‌کنند. تختایی و همکاران (۱۳۹۰) در تحقیقی به بررسی نقش کمیته حسابرسی در کیفیت گزارشگری مالی پرداختند. نتایج حاکی از آن بود که به‌منظور اطمینان از ارائه صادقانه فرایند گزارشگری مالی تأکید بیشتری در زمینه بهبود آثار کمیته حسابرسی بر فرایند گزارشگری مالی انجام گیرد. باباجانی و خنکا (۱۳۹۱) به بررسی ضرورت تشکیل کمیته حسابرسی و استقرار واحد حسابرسی داخلی در شهرداری‌های کلان‌شهرها برای ارتقا سطح مسئولیت پاسخگویی پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد که تشکیل کمیته حسابرسی و استقرار واحد حسابرسی داخلی در شهرداری‌های کلان‌شهرها موجب ارتقا سطح ایفا و ارزیابی مسئولیت پاسخگویی مالی و عملیاتی نهادهای مذکور می‌شود. سپاسی و کاظم پور (۱۳۹۲) در تحقیقی به بررسی تأثیر وجود کمیته حسابرسی و واحد حسابرسی داخلی بر هموارسازی سود در شرکت‌های پذیرفته‌شده بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج تحقیقات حاکی از این مطلب بود که بین وجود کمیته حسابرسی و حسابرسی داخلی با هموارسازی سود رابطه معکوس و معناداری وجود دارد و می‌توان با مستقر کردن کمیته حسابرسی و واحد حسابرسی داخلی، هموارسازی سود

دارای کمیته حسابرسی نشان داد که پس از تشکیل کمیته حسابرسی، محتوای اطلاعات گزارشهای سود این واحدهای اقتصادی، افزایش یافته است. یونگ پارک در سال ۱۹۹۸ در تحقیق خود تأثیر وجود کمیته حسابرسی را بر کیفیت گزارشگری مالی و فرایند حسابرسی بررسی نمود و به این نتیجه رسید که وجود کمیته حسابرسی باعث افزایش کیفیت گزارشات مالی شرکت می‌شود. برایتورا در سال ۱۹۹۹ با توجه به وظیفه کمیته حسابرسی در عزل و نصب حسابرسان مستقل، پژوهشی انجام داد و به این نتیجه رسید که کمیته حسابرسی با ایفای این وظیفه مهم، سبب حصول اطمینان واحد اقتصادی از کفایت کنترل‌های داخلی، مناسب بودن خط مشی و رویه‌های حسابداری، ممانعت از تقلب مدیریت و تنظیم صحیح و به موقع صورتهای مالی با کیفیت شود (طالب‌نیا و همکاران، ۱۳۸۹). کوهن و زاروین (۲۰۰۸) نشان دادند که وجود کمیته حسابرسی باعث کاهش مدیریت سود در مقایسه با قبل از وجود کمیته حسابرسی در شرکت‌های آمریکایی شده است. آنها در یافته‌های خود به این نتیجه رسیدند که مدیریت سود واقعی بعد از وجود کمیته حسابرسی نسبت به مدیریت سود از طریق اقلام تعهدی بیشتر شده است. اشمیت و ویلکنز (۲۰۱۳) به بررسی تأثیر کیفیت حسابرسی و تخصص مالی کمیته حسابرسی با به‌موقع بودن گزارشگری مالی در یک فاصله زمانی ارائه مجدد صورتهای مالی، پرداختند. نتایج بیانگر این مطلب بود که شرکت‌های دارای کمیته حسابرسی متخصص دارای افشای به‌موقع تری هستند و عدم تخصص اعضای کمیته حسابرسی منجر به ۳۸ درصد کاهش در به‌موقع بودن صورتهای مالی می‌گردد. وانگ و همکاران (۲۰۱۵) در تحقیقی به بررسی رابطه بین استقرار کمیته‌های حسابرسی، شفافیت اطلاعات و کیفیت سود با استفاده از مدل معادلات همزمان پرداختند. نتایج بیانگر این مطلب بود که ایجاد (استقرار) کمیته‌های حسابرسی ارتباط مثبتی با شفافیت اطلاعات و کیفیت سود دارد. علیرغم تحقیقات خارجی در داخل کشور نیز تحقیقات حدودا مشابهی انجام شده است که به آنها پرداخته

- ۱) کمیته حسابرسی را طبق دستورالعمل کنترل داخلی بورس اوراق بهادار تهران از سال ۱۳۹۱ تشکیل داده باشند.
 - ۲) به منظور افزایش قابلیت مقایسه، سال مالی آن‌ها منتهی به پایان اسفندماه باشد.
 - ۳) طی دوره‌های موردنظر تغییر فعالیت و یا تغییر سال مالی نداده باشند.
 - ۴) اطلاعات مورد نیاز جهت محاسبه متغیرهای تحقیق در طول دوره‌های زمانی مورد مطالعه در دسترس باشد.
 - ۵) جزء شرکت‌های سرمایه‌گذاری و واسطه‌گری‌های مالی نباشند (شرکت‌های سرمایه‌گذاری به علت تفاوت ماهیت فعالیت با بقیه شرکت‌ها در جامعه آماری منظور نشدند).
 - ۶) طول وقفه انجام معاملات در این شرکت‌ها طی دوره زمانی مذکور بیشتر از ۶ ماه نباشد.
- پس از اعمال محدودیت‌های فوق تعداد ۴۱ شرکت به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند. داده‌های لازم برای آزمون فرضیه پژوهش از طریق مراجعه به صورت‌های مالی و یادداشت‌های توضیحی شرکت‌های منتخب، پایگاه اینترنتی بورس اوراق بهادار و دیگر پایگاه‌های مرتبط و نیز از نرم‌افزار ره‌آورد نوین استخراج می‌گردد. تجزیه و تحلیل نهایی داده‌های گردآوری شده نیز با استفاده از نرم افزار اقتصادسنجی Eviews صورت گرفته است.

۴- فرضیه پژوهش

با توجه به اینکه کمیته حسابرسی در جهان سابقه طولانی ندارد و در ایران نیز سابقه ۴ ساله دارد، اینکه آیا حاکمیت شرکتی و استقرار کمیته حسابرسی در ایران مفید بوده و چگونه بر محیط اطلاعاتی اثرگذار است می‌تواند موضوع قابل بررسی باشد. بنابراین، مطالعه حاضر در پی یافتن شواهد تجربی جهت پاسخ به این سؤال تحقیق می‌باشد که آیا وجود کمیته حسابرسی به‌عنوان مکانیسم بالقوه بعد از استقرار در سال ۱۳۹۱ در شرکت‌ها بر کاهش عدم تقارن اطلاعاتی شرکت‌ها و بهبود محیط اطلاعاتی شرکت در

را کاهش داد. از سویی دیگر نتایج حاکی از آن بودند که بین تعداد اعضای کمیته حسابرسی و هموارسازی سود رابطه معناداری وجود دارد. کوکبی و همکاران (۱۳۹۴) به بررسی تأثیر کارایی عملکرد حسابرسی داخلی و کمیته حسابرسی بر تجدید ارائه صورت‌های مالی پرداختند. نتایج تحقیقات آن‌ها بیانگر ارتباط معکوس بین کارایی عملکرد حسابرسی داخلی و کمیته حسابرسی بر تجدید ارائه صورت‌های مالی شرکت‌ها است. فخاری و همکاران (۱۳۹۴) در تحقیقی تحت عنوان بررسی اثر ویژگی‌های کمیته حسابرسی بر مدیریت سود از طریق اقلام واقعی پرداختند. نتایج تحقیقات آن‌ها بیانگر این مطلب بود که بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی و مدیریت سود از طریق اقلام واقعی رابطه معناداری وجود دارد. بذرافشان و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی به رویدادکاو الزامات کنترل‌های داخلی حاکم بر گزارشگری مالی با تأکید بر نقش کمیته حسابرسی پرداختند. یافته‌های پژوهش آن‌ها نشان داد تشکیل کمیته حسابرسی موجب افزایش قابل اتکا بودن و به موقع بودن می‌گردد. با این حال تصویب دستورالعمل و نیز تشکیل کمیته حسابرسی، تأثیر معنی‌داری در مربوط بودن گزارشگری مالی نداشته است.

۳- روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف، تحقیقی کاربردی و از نظر شیوه گردآوری داده از نوع تحقیقات نیمه تجربی در حوزه تحقیقات اثباتی حسابداری است که با استفاده از روش رگرسیون چند متغیره و مدل‌های اقتصادسنجی انجام شده است. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه شرکت‌های سهامی عام پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و قلمرو زمانی ۸ ساله طی دوره زمانی ۱۳۸۷ الی ۱۳۹۴ است. نمونه آماری پژوهش شامل شرکت‌هایی است که حداقل از ابتدای سال ۱۳۸۷ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده باشند و تا پایان سال مالی ۱۳۹۴ در آن حضور داشته و حائز شرایط زیر باشند:

برای ارائه مدل پیشنهادی در این پژوهش ابتدا لازم است سه فرض اولیه در نظر گرفته شود. نخست اینکه برای محاسبه محیط اطلاعاتی اصل جمع‌پذیری را پذیرفته، یعنی محیط اطلاعاتی برابر است با مجموع عوامل تأثیرگذار بر آن. عبارتی عوامل با یک قاعده‌ای با همدیگر جمع شده و محیط اطلاعاتی را تعیین می‌کنند. مضافاً اینکه نحوه تأثیرگذاری هر یک از این عوامل بر محیط اطلاعاتی به تناسب ضریب یا وزنشان که در قسمت قبل محاسبه شد، می‌باشد (خاصیت تناسب). ثالثاً اینکه می‌پذیریم میزان تأثیرگذاری هر عامل بر محیط اطلاعاتی به صورت نرمال شده است این عمل به این دلیل انجام می‌شود که یک کف و سقف معنادار یا یک حداقل و حداکثر برای محاسبه محیط اطلاعاتی تعیین شود. با توجه به توضیحات فوق و مفروضات مطروحه مدل پیشنهادی زیر برای محاسبه محیط اطلاعاتی ارائه شده است.

رابطه ۲

$$IEI_{it} = \sum_{S \in S} W_{S it} \frac{P_{S it}}{\max_{1 \leq i \leq N\{P_{S it}\}}} + \sum_{K \in K} W_{K it} \frac{\max_{1 \leq i \leq N\{P_{K it}\}} - P_{K it}}{\max_{1 \leq i \leq N\{(\max_{1 \leq i \leq N\{P_{K it}\}} - P_{K it})\}}}$$

که در این مدل:

IEI_{it} شاخص محیط اطلاعاتی شرکت i در سال t می‌باشد.

N تعداد شرکت‌ها

S مجموعه اندیس عواملی است که با محیط اطلاعاتی رابطه مستقیم دارند

K مجموعه اندیس عواملی است که با محیط اطلاعاتی رابطه معکوس دارند

$W_{j it}$ وزن عامل j ام شرکت i در سال t

$P_{j it}$ مقدار عامل j ام شرکت i در سال t

واضح است که اگر M تعداد کل عوامل موثر

بر محیط اطلاعاتی باشد آنگاه $M = S + K$ که در آن $|S|$ نمایشگر تعداد عناصر مجموعه S و $|K|$ نمایشگر تعداد عناصر مجموعه K می‌باشد.

بازار سرمایه ایران اثرگذار است؟ و در صورت مثبت بودن پاسخ، میزان تأثیرگذاری آن چگونه است؟ با توجه به مطالب ارائه شده در بخش مبانی نظری و پیشینه پژوهش و همچنین پاسخ به پرسش مطرح شده، فرضیه پژوهش به صورت زیر بیان می‌گردد:
وجود کمیته حسابرسی بر محیط اطلاعاتی شرکت اثر دارد.

۵- مدل و متغیرهای پژوهش

در این پژوهش از شاخص ترکیبی موزون ($IE-Index$) برای اندازه‌گیری محیط اطلاعاتی شرکت قبل و بعد از ایجاد کمیته حسابرسی استفاده شده است، (دوره مورد مطالعه ۸ ساله می‌باشد (۱۳۹۴-۱۳۸۷) که ۴ سال قبل از ایجاد کمیته حسابرسی و ۴ سال بعد از ایجاد آن را در بر می‌گیرد). مدل پژوهش برای بررسی تأثیر وجود کمیته حسابرسی بر محیط اطلاعاتی شرکت به صورت زیر ارائه شده است:

رابطه ۱

$$IE-Index_{it} = \beta_0 + \beta_1 AFTER_t + \sum_{j=2}^n \beta_j controls + \varepsilon_{it}$$

که در این مدل:

$IE-Index_{it}$ بیانگر شاخص محیط اطلاعاتی شرکت i در سال t می‌باشد.

$AFTER$ بیانگر وجود کمیته حسابرسی می‌باشد و

$Controls$ بیانگر متغیرهای کنترلی پژوهش می‌باشد.

اندازه‌گیری متغیرها

متغیرهای مورد مطالعه در این تحقیق شامل متغیر وابسته، متغیر مستقل و متغیر کنترل به شرح زیر اندازه‌گیری شده‌اند:

متغیر وابسته: شاخص محیط اطلاعاتی ($IE-Index$)

مدل پیشنهادی جهت سنجش محیط اطلاعاتی

در این پژوهش از شاخص ترکیبی موزون برای سنجش محیط اطلاعاتی استفاده شده است.

$$\begin{aligned} & \max_{1 \leq i \leq N} \{P_{k it}\} - P_{k at} \\ & \leq \max_{1 \leq i \leq N} \left\{ \max_{1 \leq i \leq N} \{P_{k it}\} - P_{k it} \right\} \end{aligned}$$

پس

$$\frac{\max_{1 \leq i \leq N} \{P_{k it}\} - P_{k at}}{\max_{1 \leq i \leq N} \left\{ \max_{1 \leq i \leq N} \{P_{k it}\} - P_{k it} \right\}} \leq 1$$

و بنابراین

$$\begin{aligned} IEI_{at} &= \sum_{s \in S} W_{s at} \frac{P_{s at}}{\max_{1 \leq i \leq N} \{P_{s it}\}} + \\ & \sum_{k \in K} W_{k at} \frac{\max_{1 \leq i \leq N} \{P_{k it}\} - P_{k at}}{\max_{1 \leq i \leq N} \{ \max_{1 \leq i \leq N} \{P_{k it}\} - P_{k it} \}} \leq \\ & \sum_{s \in S} W_{s at} + \sum_{k \in K} W_{k at} \end{aligned}$$

و از آنجا که

$$\{1, 2, 3, \dots, M\} = S \cup K$$

و همینطور

$$\sum_{1 \leq j \leq M} W_{j at} = 1$$

داریم:

$$\sum_{s \in S} W_{s at} + \sum_{k \in K} W_{k at} = 1$$

بنابراین:

$$IEI_{at} \leq 1$$

ملاحظات: قضیه (۱) نشان‌دهنده آن است

که محیط اطلاعاتی خاصیت یکنوایی دارد، یعنی برای هر شرکت با عوامل ترتیبی محیط اطلاعاتی براساس ترتیب عوامل مرتب می‌شود. این خاصیت مقایسه پذیری دو شرکت براساس عوامل محیط اطلاعاتی را توجیه می‌کند. همینطور قضیه (۲) نشان می‌دهد که محیط اطلاعاتی حاصل از مدل پیشنهادی پژوهش کراندار است و بنابراین برای ارزیابی یک جامعه شامل شرکت‌ها، قابل اتکاء می‌باشد.

اینکه چگونه می‌توانیم شاخصی جامع را برای سنجش محیط اطلاعاتی ارائه دهیم روش کار به‌صورت زیر بوده است:

قضیه (۱): اگر برای دو شرکت با اندیس a و b داشته باشیم:

$$\begin{aligned} P_{s at} &\leq P_{s bt} & \forall s \in S \\ P_{k at} &\leq P_{k bt} & \forall k \in K \end{aligned}$$

و آنگاه

$$IEI_{at} \leq IEI_{bt}$$

قضیه (۲): همچنین برای شرکت با اندیس a داریم:

$$0 \leq IEI_{at} \leq 1$$

برهان: برای اثبات قضیه (۱) بدیهی است که اگر

$$P_{s at} \leq P_{s bt}$$

آنگاه

$$\frac{P_{s bt}}{\max_{1 \leq i \leq N} \{P_{s it}\}} \leq \frac{P_{s at}}{\max_{1 \leq i \leq N} \{P_{s it}\}}$$

از طرفی اگر

$$P_{k at} \leq P_{k bt}$$

آنگاه

$$\max_{1 \leq i \leq N} \{P_{k it}\} - P_{k at} \leq \max_{1 \leq i \leq N} \{P_{k it}\} - P_{k bt}$$

بنابراین

$$\frac{\max_{1 \leq i \leq N} \{P_{k it}\} - P_{k bt}}{\max_{1 \leq i \leq N} \{ \max_{1 \leq i \leq N} \{P_{k it}\} - P_{k it} \}} \leq \frac{\max_{1 \leq i \leq N} \{P_{k it}\} - P_{k at}}{\max_{1 \leq i \leq N} \{ \max_{1 \leq i \leq N} \{P_{k it}\} - P_{k it} \}}$$

و از آنجا که

$$W_{j at} \geq 0$$

پس:

$$IEI_{at} \leq IEI_{bt}$$

برای اثبات قضیه (۲) بدیهی است که

$$IEI_{at} \geq 0$$

برای اثبات نامساوی دیگر داریم:

$$P_{s at} \leq \max_{1 \leq i \leq N} \{P_{s it}\} \quad \forall s \in S$$

و بنابراین

$$\frac{P_{s at}}{\max_{1 \leq i \leq N} \{P_{s it}\}} \leq 1$$

از طرفی

بدین ترتیب که پرسشنامه‌ای الکترونیکی حاوی ۱۰ سوال که هر سوال شامل یک معیار مورد استفاده در مدل بود به ۳۰ نفر خبره حرفه‌ای و دانشگاهی شامل اعضای هیئت علمی، مدیران و تحلیل‌گران شرکت‌های سرمایه‌گذاری و کارگزاری‌ها که در دسترس بودند، ارسال و در رابطه با وزن عوامل ده‌گانه موثر در سنجش محیط اطلاعاتی از آنها نظرخواهی شد. سپس کلیه پرسشنامه‌های ارسالی به خبرگان جمع‌آوری گردید و با استفاده از تکنیک آنتروپی شانون وزن عوامل مشخص شدند.

عوامل اثرگذار بر محیط اطلاعاتی

الف) دامنه قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام:

سطوح بالاتر عدم تقارن اطلاعاتی (معامله آگاهانه) با دامنه قیمت پیشنهادی بالاتر همراه خواهد بود (باتاچاریا و همکاران، ۲۰۰۹). از این رو دامنه قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام به‌طور گسترده در تحقیقات پیشین به‌عنوان معیار معکوس محیط اطلاعاتی بکار رفته است. (عامل اول)

(۳)

$$SPREAD_{it} = \frac{1}{D_{it}} \sum_1^{D_{it}} \frac{(ASK_i - BID_i)}{(ASK_i + BID_i)/2}$$

ب) دفعات گردش سهام:

شرکت‌های با عدم تقارن اطلاعاتی بالا، گردش سهام، کمتری خواهند داشت (لیائو، ۲۰۰۹). از این رو تعداد دفعات گردش سهام به‌عنوان یک معیار مستقیم محیط اطلاعاتی بکار می‌رود (ماهد، ۲۰۰۵). معمولاً دفعات گردش سهام از طریق رابطه زیر محاسبه می‌شود: (عامل دوم)

(۴)

$$share\ turnover_{it} = \frac{1}{D_{it}} \sum_1^{D_{it}} \frac{shares\ traded_i}{Shares\ Outstanding_i}$$

• مطالعه ادبیات و پیشینه پژوهش‌های انجام‌شده داخلی و خارجی موضوع مورد پژوهش و شناسایی معیارهای اندازه‌گیری محیط اطلاعاتی شرکت که در پژوهش‌های پیشین مورد استفاده قرار گرفته‌اند و انتخاب این معیارها با توجه به محیط اطلاعاتی شرکت‌های ایرانی.

• تهیه پرسشنامه برای نظرخواهی از خبرگان درباره وزن و اهمیت معیارهای در نظر گرفته‌شده برای سنجش محیط اطلاعاتی شرکت به کمک یکی از روش‌های مدل تصمیم‌گیری چندمعیاره و توزیع آن بین خبرگان.

• جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز برای اندازه‌گیری هر یک از معیارهای مؤثر بر محیط اطلاعاتی شرکت از طریق پایگاه‌های داده.

• اندازه‌گیری معیارهای مؤثر بر محیط اطلاعاتی و جمع‌آوری پرسشنامه توزیع‌شده بین خبرگان.

• تبیین مدل اندازه‌گیری شاخص جامع محیط اطلاعاتی شرکت‌ها با استفاده از معیارهای تأثیر گذار بر آن به‌صورت ترکیبی.

برای پاسخ به سوال اول پژوهش که معیارهای محاسبه کیفیت محیط اطلاعاتی شرکت‌ها شامل چه مواردی می‌باشند؟ با مطالعه ادبیات پژوهش و شرایط بومی کشور داده‌های این پژوهش برای تبیین کیفیت محیط اطلاعاتی شرکت‌ها در برگزیده ده عامل: اندازه شرکت، مالکیت نهادی، فرصت رشد، عمر شرکت، دامنه قیمت خرید و فروش سهام، تعداد سهامداران شرکت، خطای پیش بینی سود مدیران، دفعات گردش سهام، نوسان پذیری بازده سهام و عدم نقد شوندگی سهام شرکت می‌باشند، که در اکثر پژوهش‌های گذشته داخلی و خارجی از این عوامل برای محاسبه محیط اطلاعاتی شرکت‌ها استفاده می‌شود. داده‌های مالی مورد نیاز مدل پژوهش از نرم‌افزار ره‌آورد نوین و سایت رسمی سازمان بورس استخراج شده است. برای وزن دادن به عامل‌های ذکر شده در محاسبه شاخص محیط اطلاعاتی از نظرات خبرگان استفاده شد.

استفاده شده که از رابطه زیر محاسبه می شود:
(عامل ششم)

$$\text{Volatility}_{it} = \sqrt{\frac{1}{D_{it}-1} \sum_1^{D_{it}} (R_i - \bar{R})^2}$$

(ز) خطای پیش بینی سود:

انتشار به موقع پیش بینی سود، تکرار و دقت آن، به طور مستقیم به بهبود محیط اطلاعاتی از نظر کمیت اطلاعاتی منجر می شود (هانگ و همکاران، ۲۰۱۵). این عامل به عنوان معیار معکوس محیط اطلاعاتی شرکت تلقی می گردد. (عامل هفتم)

$$\text{FE} = \frac{|\text{ACT}_t - \text{EST}_t|}{|\text{ACT}_t|}$$

(ح) مالکیت نهادی:

از آنجاکه هزینه نهایی جمع آوری اطلاعات برای سرمایه گذاران نهادی در مقایسه با سایر سرمایه گذاران پایین تر است، از این رو این گروه از مالکین از مزیت اطلاعاتی بیشتری برخوردار بوده و به اطلاعات محرمانه بیشتری نیز دسترسی دارند. بنابراین انتظار می رود که با افزایش نسبت مالکیت نهادی شرکت ها، سطح عدم تقارن اطلاعاتی افزایش و محیط اطلاعاتی تضعیف شود و این عامل به عنوان معیار معکوس محیط اطلاعاتی شرکت تلقی گردد. در این پژوهش، برای محاسبه میزان مالکیت نهادی مجموع سهام تحت تملک بانک ها و بیمه ها، شرکت های سرمایه گذاری، صندوق های بازنشستگی، شرکت های تأمین سرمایه و صندوق های سرمایه گذاری و سازمان ها و نهادهای دولتی، بر کل تعداد سهام منتشره شرکت تقسیم می گردد. (عامل هشتم)

(ط) تعداد سهامداران شرکت:

هر چه اندازه سهامداران یک شرکت بیشتر باشد میزان اطلاعات موجود در بازار نیز افزایش یافته و در نتیجه محیط اطلاعاتی شرکت قوی تر می شود و به عنوان یک معیار مستقیم محیط اطلاعاتی بکار می رود. (کای و همکاران، ۲۰۱۵). (عامل نهم)

(ج) معیار عدم نقد شوندگی آمیهدود:

بدیهی است که هر چه محیط اطلاعاتی شفاف تر باشد، از سطح عدم تقارن اطلاعاتی بازار کاسته شده و نقد شوندگی سهام شرکت افزایش می یابد. بنابراین، نسبت عدم نقد شوندگی آمیهدود به عنوان معیار معکوس محیط اطلاعاتی شرکت تلقی می گردد. نحوه محاسبه آن به شرح زیر است: (عامل سوم)

$$\text{ILLIQ}_{it} = \frac{1}{D_{i,t}} \sum_1^{D_{i,t}} \frac{|R_{it}|}{\text{VOL}_{it}}$$

(د) اندازه شرکت:

بر مبنای مطالعات نظری واسان و بون (۲۰۱۰) و آئیگ و همکاران (۲۰۰۶)، شرکت های بزرگ تر به دلیل برخورداری از پوشش رسانه ای گسترده تر، توجه بیشتر از سوی بازار و قانون گذاران و پیگیری بیشتر تحلیل گران بازار، از محیط اطلاعاتی به مراتب شفاف تری برخوردار می باشند. بنابراین انتظار بر این است که با افزایش اندازه شرکت محیط اطلاعاتی بهبود یابد و اندازه به عنوان یک معیار مستقیم محیط اطلاعاتی بکار می رود. در این پژوهش به پیروی از معیار مجموع دارایی های شرکت برای سنجش اندازه شرکت استفاده می گردد. (عامل چهارم)

(ه) فرصت های رشد شرکت:

لیائو (۲۰۰۹) معتقد است که شرکت های با فرصت های رشد بالاتر، با محیط اطلاعاتی نامتقارن تری مواجه باشند و فرصت های رشد شرکت به عنوان معیار معکوس محیط اطلاعاتی شرکت تلقی گردند. در این پژوهش از شاخص کیوتوبین برای سنجش فرصت های رشد شرکت استفاده می گردد. (عامل پنجم)

(و) نوسان پذیری بازده سهام:

این عامل به عنوان معیار معکوس محیط اطلاعاتی شرکت تلقی می گردد. در این پژوهش از انحراف معیار بازده روزانه سهام، برای اندازه گیری نوسان پذیری بازده سهام

(ی) عمر شرکت:

متغیرهای کنترلی پژوهش

سودآوری: شرکت‌های سودآورتر برای آگاه ساختن سرمایه‌گذاران از عملکرد مطلوب خود، از سطح افشای گسترده‌تری برخوردارند که به نوبه خود زمینه‌ساز کاهش عدم تقارن اطلاعاتی می‌گردد. لذا بر مبنای استدلال فوق، این انتظار وجود دارد که شرکت‌های سودآورتر از محیط اطلاعاتی قوی‌تر و شفافیت اطلاعات بهتری برخوردار باشند. در پژوهش حاضر از بازده حقوق صاحبان سهام برای سنجش سودآوری شرکت استفاده می‌شود.

اهرم مالی: اهرم مالی برابر است با بدهی کل تقسیم بر دارایی کل در پایان سال مالی؛ در صورت کمبود نقدینگی و نیاز شرکت‌ها به تأمین مالی خارجی افشاء اختیاری افزایش یافته و محیط اطلاعاتی بهبود می‌یابد (پاپروکی و استون، ۲۰۰۴). انتظار می‌رود رابطه مستقیم و معناداری بین اهرم مالی و شفافیت اطلاعات وجود داشته باشد (کارامونو و وافیز، ۲۰۰۵).

درماندگی مالی: برای اندازه‌گیری این متغیر از مدل تعدیل شده آلتمن استفاده می‌شود. این مدل به صورت زیر تعریف می‌شود (آلتمن، ۲۰۰۰):

(۸)

$$Z = 0.717 X_1 + 0.847 X_2 + 3.107 X_3 + 0.42 X_4 + 0.998 X_5$$

که در آن:

Z بیانگر آلتمن تعدیل شده

 X_1 : سرمایه در گردش تقسیم بر دارایی کل؛ X_2 : سود (زیان) انباشته تقسیم بر دارایی کل؛ X_3 : سود قبل از بهره و مالیات (سود و زیان عملیاتی)

تقسیم بر دارایی کل؛

 X_4 : ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام تقسیم بر

بدهی های کل؛

 X_5 : فروش خالص به کل دارایی ها.

در صورتی که مقدار (Z) کمتر از ۱/۲۳ باشد، شرکت ورشکسته و اگر بالای ۲/۹۹ باشد، قادر به پرداخت بدهی خود می‌باشد. در نهایت، در صورتی که

متغیر عمر شرکت معادل زمان پذیرش در بورس تعریف می‌گردد. بدیهی است هر چه شرکت بزرگ‌تر باشد یا تعداد سال‌های بیشتری در بازار سرمایه حضور داشته باشد، اطلاعات بیشتر در مورد آن وجود دارد و برای فعالان بازار در دسترس است (لیری و روبرتس، ۲۰۰۸). بنابراین این متغیر به عنوان یک معیار مستقیم محیط اطلاعاتی بکار می‌رود. فرض بر این است که عدم تقارن اطلاعاتی کمتری در مورد شرکت‌های با عمر بیشتر وجود دارد. (عامل دهم)

از آنجا که به کارگیری هر یک از عامل‌های مزبور به تنهایی، ممکن است باعث بروز اخلاص در اندازه‌گیری محیط اطلاعاتی شرکت شود، از این رو در پژوهش حاضر برای سنجش محیط اطلاعاتی شرکت، از یک شاخص ترکیبی موزون برای هر شرکت استفاده می‌گردد. بدین ترتیب که سنج‌های محیط اطلاعاتی شرکت در اختیار خبرگان قرار گرفته تا با توجه به عوامل و شرایط تأثیرگذار بر شرکت‌ها به هر کدام از آنان وزنی اختصاص داده شود، سپس شاخص محیط اطلاعاتی (IE) برای هر شرکت طبق مدل ارائه شده محاسبه می‌شود. استفاده از این شاخص جامع، چولگی ناشی از به کارگیری منفرد هر یک از معیارهای محیط اطلاعاتی را کاهش داده و معیار دقیق‌تری را برای آزمون فراهم می‌کند.

متغیر مستقل:

وجود کمیته حسابرسی (AFTER)

به دلیل اینکه از سال ۱۳۹۱ در ایران شرکت‌ها ملزم به ایجاد کمیته حسابرسی و ارائه اطلاعات آن شده‌اند برای سنجش این متغیر از مقیاس اسمی ۰ و ۱ استفاده شده است. بدین ترتیب که سال‌های قبل از ۱۳۹۱ مقدار $AFTER=0$ نشانگر عدم وجود کمیته حسابرسی و سال‌های بعد از ۱۳۹۱ مقدار $AFTER=1$ نشانگر وجود کمیته حسابرسی می‌باشد.

مشاهده در فاصله زمانی سال های ۱۳۹۴ - ۱۳۸۷ نشان می‌دهد.

همانطور که در نگاره (۱) مشاهده می‌شود، به‌طور میانگین شاخص محیط اطلاعاتی شرکت‌ها در طی بازه ۸ ساله ۰/۵۳۹ می‌باشد. بیشترین شاخص محیط اطلاعاتی ۰/۷۴۴ می‌باشد که در سال ۱۳۸۸ و مربوط به شرکت ایران خودرو می‌باشد و کمترین شاخص محیط اطلاعاتی ۰/۳۴۳ می‌باشد که در سال ۱۳۸۸ و مربوط به شرکت باما می‌باشد. همچنین میانگین نسبت سودآوری شرکت‌های نمونه حدود ۱۶ درصد و بطور میانگین حدود ۴۷ درصد از شرکت‌های نمونه را طبق مدل آلتمن تعدیل‌شده شرکت‌های درمانده تشکیل داده‌اند.

بین این دو عدد قرار گیرد، در منطقه خاکستری (قبل از ورشکستگی یا همان درماندگی مالی) قرار دارد و محیط اطلاعاتی ضعیفی دارد. در این پژوهش در صورت وجود درماندگی مالی عدد ۱ و در غیر این‌صورت عدد ۰ در مدل در نظر گرفته می‌شود (پاپروکی و استون، ۲۰۰۴).

۶- یافته‌های پژوهش آمار توصیفی

نگاره (۱)، آمار توصیفی متغیرهای مورد آزمون که شامل برخی شاخص‌های مرکزی و پراکندگی می‌باشد را برای نمونه‌ای متشکل از ۱۱۹۲ سال - شرکت

نگاره ۱- آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

مشاهدات	چولگی	کمترین	بیشترین	انحراف معیار	میانه	میانگین	متغیر
۳۲۸	۰/۰۰۰	۰	۱	۰/۵۰۰	۰/۵	۰/۵	وجود کمیته حسابرسی
۳۲۸	۰/۰۵۲	۰/۳۴۳	۰/۷۴۴	۰/۰۶۶	۰/۵۴۷	۰/۵۳۹	شاخص محیط اطلاعاتی
۳۲۸	-۲/۳۷۳	-۰/۹۵۹	۰/۶۷۵	۰/۱۴۸	۰/۱۶۳	۰/۱۶۴	سودآوری
۳۲۸	-۰/۱۳۷	۰/۰۸۹	۱/۲۱۳	۰/۱۸۴	۰/۵۹۶	۰/۵۸۹	اهرم مالی
۳۲۸	۰/۱۲۲	۰	۱	۰/۴۹۹	۰	۰/۴۶۹	درماندگی مالی

مدل وجود دارد. بنابراین، با توجه به این نتایج در برآورد نهایی مدل از روش حداقل مربعات تعمیم یافته استفاده می‌شود. در نگاره (۳)، نتایج برآورد مدل تحقیق ارائه شده است.

با توجه به نتایج ارائه شده در نگاره ۳، سطح معناداری مربوط به آماره F که بیانگر معنی‌دار بودن کل رگرسیون است، برابر ۰/۰۰۰۰ بوده و حاکی از آن است که مدل در سطح اطمینان ۹۵٪ معنادار می‌باشد. ضریب تعیین (R^2)، تعدیل‌شده برابر با عدد (۰/۷۷۷) بوده و بیانگر این مطلب است که به‌طور تقریبی ۷۸٪ از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیر مستقل مدل قابل تبیین است. از سویی، هم‌خطی وضعیتی است که نشان می‌دهد یک متغیر مستقل تابعی خطی از سایر متغیرهای دیگر است. اگر هم‌خطی در یک معادله رگرسیون بالا باشد بدین معنی است که بین

نتایج آزمون فرضیه

در داده‌های ترکیبی برای این که بتوان مشخص نمود که آیا استفاده از روش داده‌های پانل در برآورد مدل مورد نظر کارآمد خواهد بود یا خیر، از آزمون F لیمر و در صورت استفاده از روش داده‌های پانل، به منظور این که مشخص گردد کدام روش (اثرات ثابت و یا اثرات تصادفی) به منظور برآورد مناسب‌تر است، از آزمون هاسمن استفاده می‌شود. همچنین در این مدل برای تشخیص ناهمسانی واریانس از آزمون وایت استفاده گردید. نتایج حاصل از این آزمون‌ها در نگاره (۲) ارائه شده است.

با توجه به نتایج ارائه شده در نگاره (۲)، باید از روش داده‌های پانل استفاده کرد و لازم است مدل با استفاده از روش اثرات ثابت برآورد شود. نتایج آزمون وایت نیز نشان می‌دهد که ناهمسانی واریانس در

به دست آمده می‌توان پذیرفت که در این مدل همبستگی مثبت و منفی وجود ندارد.

سرانجام از آنجایی که مقدار احتمال آماره t برای وجود کمیته حسابرسی $0/033$ ، کمتر از $0/05$ می‌باشد، فرض صفر رد شده و به بیان دیگر این ضریب در سطح خطای 5 درصد معنادار است. بنابراین، فرضیه پژوهش تأیید می‌شود و می‌توان نتیجه گرفت ارتباط معناداری بین وجود کمیته حسابرسی و محیط اطلاعاتی شرکت‌ها وجود دارد. همچنین در این مدل طبق نگاره فوق سودآوری، اهرم مالی و درماندگی مالی رابطه معناداری با محیط اطلاعاتی شرکت ندارند

متغیرهای مستقل همبستگی بالایی وجود دارد و ممکن است مدل از اعتبار بالایی برخوردار نباشد. با توجه به ستون آخر نگاره 3 مقدار VIF برای کلیه متغیرهای مستقل کمتر از 5 ($VIF < 5$) می‌باشد. بنابراین بین متغیرهای مستقل هم‌خطی وجود ندارد. بنابراین مدل برازش شده دارای اعتبار می‌باشد.

به منظور آزمون عدم وجود خود همبستگی در مدل از آماره آزمون دوربین واتسون استفاده می‌شود. این آماره بر اساس یافته‌های نگاره 3 ، برابر $2/076$ است. چنانچه این آماره در بازه $1/5$ تا $2/5$ قرار بگیرد (H_0)، عدم وجود همبستگی بین باقیمانده پذیرفته و در غیر این صورت (H_0) رد می‌شود. با توجه به آماره

نگاره ۲- نتایج آزمون F لیمر، هاسمن و وایت

آزمون	تعداد	مقدار آماره	درجه آزادی	سطح معناداری
F لیمر	۳۲۸	۱۳/۹۲۶	۴۰/۲۸۳	۰/۰۰۰
هاسمن	۳۲۸	۱۳/۷۲۹	۴	۰/۰۰۸
وایت	۳۲۸	۱/۸۱۳	---	۰/۰۴۵

نگاره ۳- نتایج آزمون فرضیه پژوهش

متغیر وابسته (شاخص محیط اطلاعاتی)	ضرایب	انحراف معیار	آماره t	سطح معناداری	VIF
ضریب ثابت	۰/۵۴۲	۰/۰۱۵	۳۷/۰۰۲	۰/۰۰۰	---
(وجود کمیته حسابرسی)	۰/۰۰۷	۰/۰۰۳	۲/۱۴۲	۰/۰۳۳	۱/۰۷
(سودآوری)	۰/۰۱۵	۰/۰۱۴	۱/۰۵۰	۰/۲۹۴	۱/۲۲
(اهرم مالی)	-۰/۰۱۹	۰/۰۲۳	-۰/۸۴۵	۰/۳۹۹	۱/۳۸
(درماندگی مالی)	۰/۰۰۴	۰/۰۰۴	۱/۰۹۹	۰/۲۷۳	۱/۲۱
آماره F فیشر (سطح معنی داری)	۲۶/۹۵۸ (۰/۰۰۰)	آماره دوربین واتسن		۲/۰۷۶	
ضریب تعیین	۰/۸۰۷	ضریب تعیین تعدیل شده		۰/۷۷۷	

در مورد جامعه از دقت کافی برخوردار نبوده و امکان تعمیم و به‌کارگیری نتایج حاصل از نمونه به جامعه وجود نداشته باشد، فرضیه پژوهش در شرکت‌هایی که طی سال‌های ۱۳۹۱ الی ۱۳۹۴ اقدام به تشکیل کمیته حسابرسی نموده‌اند، مجدداً مورد بررسی قرار گرفت. در همین راستا تعداد ۱۲۱ شرکت که بین سال‌های ۹۱ تا ۹۴ کمیته حسابرسی داخل آن‌ها وجود داشت به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. نتایج

۷- تحلیل حساسیت

در پژوهش حاضر سعی گردیده است تأثیر وجود کمیته حسابرسی بر بهبود محیط اطلاعاتی شرکت سنجیده شود، اما با توجه به اینکه در این پژوهش تعداد شرکت‌هایی که از سال ۹۱ همزمان با تصویب دستورالعمل کنترل داخلی اقدام به تشکیل کمیته حسابرسی نموده‌اند ۴۱ شرکت بوده و تعداد کم نمونه ممکن است باعث شود نتایج استنباط شده از آن

تائید می‌شود و نتایج استنباط شده از نمونه در مورد جامعه از دقت کافی برخوردار می‌باشد. لذا همانند یافته‌های اصلی وجود کمیته حسابرسی بر محیط اطلاعاتی شرکت‌ها اثرگذار می‌باشد. در ادامه نتایج این نگاره نشان می‌دهد که در این مدل سودآوری با محیط اطلاعاتی شرکت، ارتباط مثبت و معناداری دارد. بدین معنی که هرچه سودآوری شرکت بیشتر باشد، محیط اطلاعاتی شرکت شفاف‌تر خواهد بود.

آزمون مدل پژوهش با توجه به داده‌های ۹۶۸ سال شرکت (۱۲۱ شرکت طی ۸ سال) طبق روش حداقل مربعات تعمیم یافته در نگاره (۴) ارائه شده است. با توجه به نتایج ارائه شده در نگاره ۴، مقدار معناداری آماره F فیشر حاکی از معنادار بودن مدل برازش شده است. از آنجایی که مقدار احتمال آماره t برای وجود کمیته حسابرسی ۰/۰۰۱، کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد، فرض صفر رد شده و به بیان دیگر این ضریب در سطح خطای ۵ درصد معنادار است. بنابراین، فرضیه پژوهش برای نمونه‌های متفاوت نیز

نگاره ۴- نتایج آزمون فرضیه پژوهش بر اساس نمونه‌گیری متفاوت

متغیر وابسته (شاخص محیط اطلاعاتی)	ضرایب	انحراف معیار	آماره t	سطح معناداری	VIF
ضریب ثابت	۰/۵۲۷	۰/۰۰۵	۱۰۰/۵۸۲	۰/۰۰۰	---
(وجود کمیته حسابرسی)	۰/۰۰۶	۰/۰۰۲	۳/۱۸۲	۰/۰۰۱	۱/۰۳
(سودآوری)	۰/۰۰۹	۰/۰۰۴	۱/۹۷۲	۰/۰۴۹	۱/۰۹
(اهرم مالی)	۰/۰۰۷	۰/۰۰۸	۰/۹۹۱	۰/۳۲۲	۱/۱۳
(درماندگی مالی)	-۰/۰۰۶	۰/۰۰۲	-۲/۶۸۶	۰/۰۰۷	۱/۰۶
آماره F فیشر (سطح معنی داری)	۲۲/۵۷۹ (۰/۰۰۰)		آماره دوربین واتسن		۲/۰۳۴
ضریب تعیین	۰/۷۶۸		ضریب تعیین تعدیل شده		۰/۷۳۵

۸- نتیجه‌گیری و بحث

کمیته حسابرسی دارای نقش و وظایف متعددی است که در صورت استقرار و عملکرد صحیح در واحدهای اقتصادی، تاثیر مثبتی در عملکرد واحد حسابداری و واحد حسابرسی داخلی، همچنین کیفیت گزارشگری مالی هر واحد اقتصادی دارد. با مطالعه سابقه و تجربه واحدهای اقتصادی کشورهای توسعه یافته در زمینه ایجاد و بکارگیری کمیته حسابرسی، بدیهی است، وجود کمیته حسابرسی نیاز اساسی هر واحد اقتصادی است که می‌تواند حافظ قابل اعتماد منافع استفاده کنندگان اطلاعات حسابداری و گزارشهای مالی، به ویژه سرمایه‌گذاران به عنوان تامین‌کنندگان سرمایه باشد. از طرفی دیگر محیط اطلاعاتی شرکت‌ها برای سرمایه‌گذاران و افراد ذینفع و به طور کلی افراد جامعه مهم بوده و آنها خواستار

انتشار اطلاعات قابل اتکا در کمترین زمان و با بیشترین سرعت هستند. اما واحدهای اقتصادی بدون فشارهای خارج سازمان و الزامات قانونی و حرفه‌ای تمایلی به افشا اطلاعات مالی و بهبود محیط اطلاعاتی خود ندارند. انتظار می‌رود با تشکیل و وجود کمیته حسابرسی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، محیط اطلاعاتی شرکت‌ها بهبود یابد. در این راستا، در این پژوهش به بررسی تأثیر وجود کمیته حسابرسی بر محیط اطلاعاتی شرکت با مقایسه چهار سال قبل از دستورالعمل کنترل داخلی و چهار سال بعد از تصویب آن، در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته شده است. با وجود آنچه در مفاهیم نظری مطرح شده است، نتایج این پژوهش نشان داد که وجود کمیته حسابرسی موجب بهبود محیط اطلاعاتی شرکت‌ها

محیط اطلاعاتی شفاف‌تر و قوی‌تر باشد، ریسک قانونی اعضای هیئت مدیره کمتر و رضایت عمومی سهامداران بیشتر خواهد شد. بنابراین با توجه به اینکه نتایج تحقیق نقش مؤثر کمیته حسابرسی را در شفافیت محیط اطلاعاتی و کاهش عدم تقارن نشان می‌دهد، به مسئولین توصیه می‌شود شرایط ایجاد این کمیته را در همه شرکت‌های بورسی فراهم آورند. این اقدام می‌تواند منافی همچون اعمال نظارت بر عملکرد مدیریت، انتقال اطلاعات از سوی آنها به بازار و بالطبع آن بهبود اطلاعاتی بازار و نقدشوندگی سهام شرکت را به دنبال داشته باشد.

لازم به توضیح است که برخی از داده‌ها بر اثر تورم نیاز به تعدیل دارد و عدم تعدیل آن می‌تواند محدودیت عمده‌ای برای انجام پژوهش محسوب گردد. همچنین باتوجه به اینکه شرکت‌های خارج از بورس اوراق بهادار (اعم از شرکت‌های فرابورس، شرکت‌های ثبت شده نزد سازمان و ...) عمدتاً کمیته حسابرسی نداشته‌اند؛ در این پژوهش از اطلاعات آنها استفاده نشد. نتیجتاً برای تعمیم نتایج به شرکت‌ها، به جز شرکت‌های بورس اوراق بهادار، بایستی احتیاط شود. در پایان با توجه به نتایج تحقیق و سؤالاتی که طی انجام آن برای محقق مطرح گردید، جهت تکمیل این تحقیق و انجام تحقیقات بیشتر در حوزه‌های مرتبط با این پژوهش، پیشنهادات زیر ارائه می‌شود:

- ۱) انجام تحقیق حاضر به تفکیک صنایع موجود در بورس اوراق بهادار به‌منظور کنترل تأثیر صنعت.
- ۲) بررسی تأثیر سایر ویژگی‌های کمیته حسابرسی بر محیط اطلاعاتی شرکت‌ها.
- ۳) بررسی تأثیر اثربخشی کمیته حسابرسی بر محیط اطلاعاتی شرکت‌ها با رویکرد مدل‌سازی معادلات ساختاری.

می‌گردد و بین وجود کمیته حسابرسی بعد از تصویب قانون کنترل داخلی با محیط اطلاعاتی شرکت، رابطه معناداری وجود دارد. نتیجه پژوهش حاضر اهمیت نقش نظارتی حاکمیت شرکتی و کمیته حسابرسی به‌عنوان یکی از مکانیسم‌های حاکمیت شرکتی، بر بهبود شفافیت اطلاعات و کاهش عدم تقارن اطلاعاتی شرکت را تایید می‌کند؛ و بیان می‌کند که کمیته حسابرسی به‌عنوان یکی از ارکان ساختار کنترل داخلی شرکت، در راستای حفظ منافع گروه‌های مختلف استفاده‌کننده از اطلاعات حسابداری شرکت گام برداشته و به‌کارگیری این کمیته در بهبود فرآیند گزارشگری مالی و همچنین ارائه اطلاعات و گزارش‌های مالی شفاف و قابل‌اتکا و در نتیجه بهبود محیط اطلاعاتی شرکت موثر است. در نتیجه می‌توان گفت الزامات دستورالعمل کنترل داخلی و تشکیل کمیته حسابرسی به‌عنوان یک عامل نظارتی بر بهبود محیط اطلاعاتی در شرکت‌های نمونه تأثیرگذار بوده است. بنابراین، سرمایه‌گذاران با اعتماد بیشتری در شرکت‌هایی که کمیته حسابرسی وجود دارد، سرمایه‌گذاری می‌کنند. نتایج این پژوهش مشابه با پژوهش‌های کریشنان و همکاران (۲۰۱۱) و بذرافشان و همکاران (۱۳۹۴) می‌باشد. آنها نیز در پژوهش خود دریافتند که وجود کمیته حسابرسی بر به موقع بودن گزارشگری مالی، بعد از تصویب دستورالعمل کنترل داخلی تأثیرگذار بوده است.

یافته‌های پژوهش می‌تواند به طور کلی فعالان بازار سرمایه و به طور خاص اعضای هیئت مدیره شرکت‌ها را به تقویت و استقرار کمیته‌های حسابرسی ترغیب نماید. چرا که وجود کمیته حسابرسی در شرکت دارای آثار مثبت بر ارزش شرکت و همچنین تقارن اطلاعاتی است. کمیته حسابرسی، عملکرد مدیران شرکت را کنترل می‌کند و معمولاً خواهان ارائه اطلاعات صحیح و به موقع می‌باشد. این اطلاعات اغلب به اشکال مختلف از جمله هیئت مدیره شرکت، در بازار افشاء و از این طریق به اطلاع اکثر سهامداران می‌رسد و در قیمت‌ها لحاظ می‌شود. این امر موجب رشد کارایی بازار از نظر اطلاعاتی خواهد شد. هر چه

فهرست منابع

- پیشرفت‌های حسابداری دانشگاه شیراز، دوره دوم، شماره (۱)، ۱۷۷-۱۵۵.
- * فخری، حسین، محمدی، جواد و حسن‌نجاج کردی، محسن. (۱۳۹۴). بررسی اثر ویژگی‌های کمیته حسابرسی بر مدیریت سود از طریق اقلام واقعی، فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات تجربی حسابداری مالی، سال ۱۲، شماره (۴۶)، ۱۴۶-۱۲۳.
- * کوبی، صدیقه، کردلویی، حمیدرضا و میرابی، حمیدرضا. (۱۳۹۴). تاثیر کارایی عملکرد حسابرسی داخلی و کمیته حسابرسی بر تجدید ارائه صورت های مالی، دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، دوره ۴، شماره (۱۶)، ۳۴-۲۷.
- * محمدیان، محمد. (۱۳۹۰). نقش و روابط حسابرس، کمیته حسابرسی و هیئت مدیره در پاسخگویی به سهامداران، مجله حسابرس، شماره (۵۶)، ۱۳۷-۱۳۶.
- * Abbott, J.L., Parker, S & Peters, G.F. (2000). The Effects of Audit Committee Activity and Independence on Corporate Fraud. *Managerial Finance*, 26(26), 55-67.
- * Abdifatah Ahmed Haji (2015). Trend of hidden values and use of intellectual capital information: Evidence from Malaysia, *Accounting Research Journal*, Volume: 29 Issue: 1, 25-41.
- * Altman, E.I., (2000). Predicting Financial distress of companies: Revisiting the z-score and Zeta Models. *New York University*, 2-54.
- * Attig, N., Fong, W-M., Gadhoun, Y., & L, Lang. (2006). Effects of Large Shareholding on Information Asymmetry and Stock Liquid. Available at URL: www.elsevier.com/locate/jbf.
- * Beasley, M.S. (1996). An empirical analysis of the relation between the board of director composition and financial statement fraud. *The Accounting Review*, 71(4), 443-465.
- * Bhattacharya, N., Desai, H., & Venkataraman. K. (2009). Earnings Quality and Information Asymmetry. Available at URL: <http://www.ssrn.com>.
- * Cohen D. A., Zarowin P. (2008). Accrual Based and Real Earnings Management Activities around Seasoned Equity Offerings. Working paper, Available at <http://ssrn.com/abstract=1081939>.
- * باباجانی، جعفر و خنکا، عبدالخالق. (۱۳۹۱). ضرورت تشکیل کمیته حسابرسی و استقرار واحد حسابرسی داخلی در شهرداریهای کلان شهرها برای ارتقاء سطح مسئولیت پاسخگویی، فصلنامه مطالعات تجربی حسابداری مالی، سال دهم، شماره (۳۳)، ۷۲-۳۹.
- * بذرافشان، آمنه، حجازی، رضوان و رحمانی، علی. (۱۳۹۴). رویدادکاوی الزامات کنترل‌های داخلی حاکم بر گزارشگری مالی با تاکید بر نقش کمیته حسابرسی، دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، دوره ۴، شماره ۱۶، ۴۵-۵۶.
- * تختائی، نصراله، تمیمی، محمد و موسوی، زهرا. (۱۳۹۰). نقش کمیته حسابرسی در کیفیت گزارشگری مالی، حسابدار رسمی. شماره (۴۵)، ۴۵-۵۶.
- * سازمان بورس اوراق بهادار، (۱۳۹۱). منشور کمیته حسابرسی ناشران پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران.
- * سپاسی، سحر و کاظم پور، مرتضی. (۱۳۹۴). تأثیر وجود کمیته حسابرسی و واحد داخلی بر هموارسازی سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، بازار سرمایه، صفحات ۶۱-۷۴.
- * سجادی، سید حسین، دستگیر، محسن و افشارجهانشاهی، مجتبی. (۱۳۸۵). ضرورت ایجاد کمیته حسابرسی صاحبکار، فصلنامه مطالعات حسابداری، شماره (۱۵)، ۶۵-۸۶.
- * طالب نیا، قدرت اله، وکیلی فرد، حمیدرضا و شهسواری، منصوره. (۱۳۸۹). بررسی تأثیر وجود کمیته حسابرسی بر جلب نظر سرمایه‌گذاران جهت سرمایه‌گذاری در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، مجله حسابداری مدیریت، سال ۳، شماره ۴، ۳۵-۴۸.
- * علوی طبری، سید حسین و عصابخش، راضیه. (۱۳۸۹). نقش کمیته حسابرسی و بررسی موانع ایجاد و به کارگیری آن در ایران، مجله

- High Information Asymmetry?. Working Paper, Available at URL: [Http://papers.ssrn.com/sol3/papers.Cfm?Abstract_id=594202&download=yes](http://papers.ssrn.com/sol3/papers.Cfm?Abstract_id=594202&download=yes), 1-25.
- * Pucheta-Martinez, M.C. & De Fuentes, C. (2007). The impact of audit committee characteristics on the enhancement of the quality of financial reporting: An empirical study in the Spanish context. *Corporate Governance: An International Review*, 15(6), 1394-1412.
 - * Schmidt, J., & Wilkins, M. S. (2013). Bringing darkness to light: The influence of auditor quality & audit committee expertise on the timeliness of financial statement restatement disclosures. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 32(1), 221-244.
 - * Sun, J., Lan, G., and Liu, G. (2014). Independent Audit Committee Characteristics and Real Earnings Management. *Managerial Auditing Journal* 29(2), 153-172.
 - * Wang, M. C., Lee, M. H & Chuang, J. J. (2015). Relations among audit committee establishment, information transparency and earnings quality: evidence from simultaneous equation models, *Quality & Quantity*, pp 1-15.
 - * Wasan, S., & Boone, J.P. (2010). Do accruals exacerbate information asymmetry in the market?. *Advances in International Accounting*, Vol 26, 66-78.
 - * Wild, j. (1996), The Audit Committee and Earnings Quality, *Journal of Accounting, Auditing and Finance*, 11(2), PP.247-276.
 - * Yuanto, K., Kwong, S.L., Themin, S., & Jiwei, W. (2015). Audit committees and financial reporting quality in Singapore. *Journal of Business Ethics*, Vol 21, 1-18
 - * Dechow, P., Sloan, R., Sweeney, A., (1996). Causes and consequences of earnings manipulation: an analysis of firms subject to enforcement actions by the SEC. *Contemporary Accounting Research* 13, 1-36.
 - * FEE (2013). *Global Observations on the Role of the Audit Committee*, Center for audit quality, ICAA.
 - * Habib, A., & Azim, I. (2008). Corporate governance and the value relevance of accounting Information. *Accounting Research Journal*, 21(2), 167-194.
 - * Healy, P. M., & Palepu, K. G. (2001). Information asymmetry, corporate disclosure, and the capital markets: A review of the empirical disclosure literature. *Journal of Accounting and Economics*, 31(1-3), 405-440.
 - * Hung, M., Li, X., & Wang, S. (2015). Post-earnings-announcement drift in global markets: Evidence from an information shock. *Review of Financial Studies*, Vol 28, 1242-1283.
 - * Karamanou, I., & Vafeas, N. (2005). The association between corporate boards, audit committees, and management earnings forecasts: An empirical analysis. *Journal of Accounting Research*, Vol 43, 453-486.
 - * Karamanou, I., & Vafeas, N. (2005). The association between corporate boards, audit committees, and management earnings forecasts: An empirical analysis. *Journal of Accounting Research*, Vol 43, 453-486.
 - * Klein, A. (2002). Audit committee, board of director characteristics, and earnings management. *Journal of Accounting and Economics*, 33(3), 375-400.
 - * Krishnan, J., Yuan, W., Wanli, Z. (2011). Legal expertise on corporate audit committees and financial reporting quality. *The Accounting Review*, 86(6), 2099-2130.
 - * Leary, M.T., & Roberts, M.R. (2008). The Pecking order, debt capacity, and information asymmetry. Working Paper, Cornell University.
 - * Liao, C.H. (2009). Does Corporate Governanc Reduce Information Asymmetry of Intangibles?. Doctoral Dissertation. Available at URL: <http://proquest.umi.com>.
 - * Mohd, E. (2005). Accounting for Software Development Costs and Information Asymmetry. *The Accounting Review* 80 (4):1211-1231.
 - * Paprocki, C., & Stone, M.S. (2004). Is The Quality of Critical Accounting Policy Disclosures Lower For Companies With